

nosti' od njih, itd.) Posebej moram — četudi kot nestrokovnjak — omeniti, da se je Slodnjak skušal poglobiti tudi v onodobno prirodoslovje, da more tudi s tega stališča izreči o Erjavcu pravično sodbo.

Slodnjakov uvod ima seveda tudi svoje nepopolnosti. Jezik, v katerem je pisan, je slovnično premalo čist (bogat na duhovnih silah 8; so se zavedli 9; s Nesovo krvjo 9; se je pečal 10; ni postala stara 12; pri... enemu 15; gimnazija se je nahajala 17; na svoje (!) zanjimce (!!) 19; izobraženejši 31; se poda na Dunaj 41; bil je imenovan učiteljem 53 na večih straneh 63; duh acc. od duh = animus 67; odgovarjajoč jezik 66; pero ne bi bilo v stanu opisati 76; itd.). Izraz je včasih laksen, pogosto pa nekam preveč patetičen ([Erjavce] je bil pravi človek z nenasitnim, vesoljnim tekom 16; Bezlajev Francelj je tedaj skoprneval ob drugem svojem učitelju 33; gobezdavost 23 [zadostoval bi kak milejši izraz] itd.) — Zlasti pa trpi Slodnjakov uvod radi neurejenosti in prenatrpanosti. O marsikateri stvari govori urednik po večkrat in ponavlja svoje sodbe. Ponekod pa omenja, da je o stvari že govoril, dasi ni (n. pr. »Videli smo, kako plaho se je 1876. l. umaknil z zagrebške vseučiliške stolice, zato, ker se ga je tam polastila zavest izkoreninjenosti« 111; — a o kakem občutku izkoreninjenosti v Zagrebu vse do sem ni nikjer govoril!). Dolgi odstavki iz Erjavčevih del (ki so v tekstih tako še enkrat natisnjeni) ter iz Gregorčičevega in Levčevega življenjepisa so v tej obširnosti v uvodu nepotrebni; radi njih je uvod le še nepreglednejši. Mnogo citatov in podrobnih dokumentacij bi bilo treba iz uvoda prenesti v opombe, pa bi bil uvod vse lažji in preglednejši.

V opombah pogrešam obračuna z dosedanjimi Erjavčevimi biografi in dosedanjimi tiski in izdajami njegovih spisov. Nikjer se n. pr. ne omenja niti mladinska izdaja Erjavca-Fleréta, ki ima v obsežnem življenjepis in v opombah marsikak nov podatek, četudi ne vedno točno dokumentiran.

Kot drobnost naj omenim še, da Linnéjev sistem na 3. mestu ni imel plazilcev (glej str. 19), temveč dvoživke s pododdelkoma plazilcev in kač (prim. Claus-Grobhen, Lehrbuch der Zoologie 9. Aufl. 1917, str. 18).

V drugem zvezku je poleg urednikovega uvoda priobčen nad poldrugi snopič Domačih in tujih živali (opis domačih četveronožnih živali, živali po tujih krajih udomačenih, divjih četveronožnih živali — med temi tudi vodnih sesalcev). V uvodu urednik po nepotrebem ponavlja nekaj podatkov iz prvega zvezka, nekaj jih popravlja in dopolnjuje, v celoti pa dobro označuje nastanek, značaj in pomen Erjavčevih domačih in tujih živali v podobah.

Pri ravnanju s teksti se je Slodnjak spet pokazal vestnega in sodobnega urednika, ki jezika svojega pisatelja ne spreminja samovoljno in brez potrebe. Popravljal je le tiskovne (in uredniške) pomote in zapisal Erjavčevo besedo po sedanjem pravopisu. V »Urednikovem poročilu« pa je ob koncu zaznamoval vse oblike, ki jih je bil popravil. Janez Logar

Molière: *Tartuffe*. Poslovenil Oton Župančič. Založba »Hram«. Ljubljana 1934. 87 strani.

Prevajanje francoskih klasikov ni igrača; to velja še prav posebno za Molière-a. Slog mu je pristno odrski, jezik svojstven. Puristom je bil pre-

malo čist, očitali so mu barbarizme; drugim se je zdel spet nenaraven, zveržen, mestoma zmeden, poln neskladnih primer. Res je, da je Molière pisal zelo hitro, a vendar so gornji očitki sodobnikov krivični, ko vemo, kako je ustvarjal: njegove osebe so vzete iz vsakdanjega, resničnega življenja, zato govoré na odru tako kakor v življenju: kmetica v narečju, sluga preprosto, precioza izumetničeno. Halles in Palais se vrstita, izbrani govor in žargon. Kako naj vse to izrazi prevajavec, ko je zraven vezan še na verz in rimo, na duhovite namige in krepke primere, na pomembne aposiopeze in tehtne aforizme! Župančič je to znal. Zdi se mi, da prav taki trdi orehi najbolj mičejo njegovo prevajavsko veščino, saj ima ob njih priložnost, pokazati vso svojo stvariteljsko silo in bogastvo izraza. Župančičeve prevajavske vrline poznamo že iz prejšnjih prevodov: ob njem naj bi se učili naši prevajavci, posebno pa naj bi ga vpoštevala naša srednja šola v svojih prevodnih vajah! Zato nekaj opazk o Župančičevi prevodni tehniki v *Tartuffeu*.

V izvirniku šteje vrstica šest stopic, rima je moška ali ženska (hiperkataleksa). Ta stih je slovenščini preohlapien, saj je vsakemu prevajavcu znano, da more slovenščina štiri strani izvirnika podati na treh. Ker gostobesednost ni Župančičeva slaba stran, si je izbral za osnovo peterostopni jamb (blank verse, a z rimo), ki more biti zaradi prožnosti nadštevilen. Pravim, da za osnovo, zakaj na kakih dvajsetih mestih se mu je le zapisalo šest stopic, pa brez potrebe, n. pr.:

še bolj od matere, od hčere, sina, žene (16)

Izprva sem se bal, da s takimi željami (47)

Tudi sicer se prevajavec prav često ni držal osnovne mere, večkrat je preskočil v spondej ali daktil namenoma, da bi razbil enozvočnost:

Ženi, ki le možú je rada všeč (8)

živi pošteno, kakor veš in znaš (10)

To se navadno dogaja v prvi stopici (70 krat), od tegà vsaj tridesetkrat namenoma, da dá stopici poseben poudarek. Redkejša je ta pesniška svobodnost v ostalih stopicah (kakih trideset kratov), pa tudi tu je poudarek več ali manj potreben, n. pr.:

kedor ima največ m a s l a na glavi (11)

Priznam da je táko razbijanje enozvočnosti prevodu zelo koristno, vendar pa se mi menjava mere zdi nepotrebna in škodljiva, kadàr z njo podčrtavamo mesta, ki ne bi smela biti poudarjena. Tako mi popolnoma razbijejo soglasje takile verzi:

ko sluša to brezpametno zmešnjavo;

v hipu napihnejo vsako drobnjav; (12)

Menim, da so se taki verzi po nesreči vtihotapili, zakaj na drugih mestih Župančič kar podčrtava jambsko mero:

Norčkà oba. Saj ona kar trepeče (39)
Možú ne bom ničesar razodela (49),

saj je sam postavil akcent.

S peterstopnim jambom se je torej prevajavec izognil mašilom, a prevod si je s tem izredno otežil. Zatorej si je pomagal s stikom. Medtem ko ima izvirnik zaporedno rimo, rabi Župančič tudi prestopno in oklepajočo. S svojim ostrim čutom za skladnost je prevajavec ugenil, da prevod s tem le pridobi, ker se izogne neki monotonosti izvirnika. Toliko se je Župančič oddaljil od originala, a nič več. V vsem ostalem se ga vestno drži, celo tako vestno, da skoraj vedno podaja vsebino francoskega verza z istim verzom (če izvzamem en nadštevilen stih str. 33/11 in dva, ki sta izpuščena na str. 49. po 7. vrstici. Mordà druga izdaja!). In kako jo podaja! Le primerjajmo:

et j'ai prédit cent fois à mon fils, votre père,
que vous preniez tout l'air d'un méchant garnement,
et ne lui donneriez jamais que du tourment

stokrat sem rekla tvojemu očetu,
da bo s teboj še križ imel na svetu,
ker si zanikarno, skaženo seme

Koliko krepkeje zveni naš križ od francoskega tourment!

Mon Dieu, sa soeur, vous faites la discrète,
et vous n'y touchez pas, tant vous semblez doucette;

Lej no, sestrice-tiholazka,
ti nunica, svetničica pohlevna!

Kdo je bolje označil Marijano?

Un gueux qui, quand il vint, n'avait pas de souliers
et dont l'habit entier valait bien six deniers.

Ta plaščar, ki je bos pricepedrinil,
razcapan kot strašilo za v proso.

Že original se izraža krepko, kaj šele prevod!

Ceux de qui la conduite offre le plus à rire
sont toujours sur autrui les premiers à médire;
ils ne manquent jamais de saisir promptement
l'apparente lueur du moindre attachement,
d'en semer la nouvelle avec beaucoup de joie,
et d'y donner le tour qu'ils veulent qu'on y croie.

Kedor ima največ masla na glavi,
najrajši krade svojim bližnjim čast:
ljubezni senčico je kje ujel,
iz ust devetih je drobtino izvedel,

iz nje novico véliko izpredel
in zdaj razglaša jo ljudem vesel.

Tu je prevod brez dvoma nad izvirnikom; prav vse isto pove, a z mnogo lepšimi primerami! — Pa kaj porečete k tejle besedni igri o jezikih:

C'est véritablement la tour de Babylone,
car chacun y babille, et tout du long de l'aune;

Da, to so prav resnično Babilonci,
a slabo kuhajo ti babji lonci;

In ta odrezavost:

Sans être damoiseau
Tartuffe est fait de sorte...
oui, c'est un beau museau.

Res ni zapeljivec,
vendar gospod Tartuffe...
je svinjski rivec.

Ali bi mogli naslednje bolj po naše povedati:

Vous nous payez ici d'excuses colorées
et toutes vos raisons, Monsieur, sont trop tirées

Vsak teh izgovorov, gospod, je brezov,
vsak vzrok privlečen je za lase, prazen.

In tako od začetka do kraja! Prav posebna bisera sta Tartuffova izpoved ljubezni (str. 47, 48) in Loyalov zaključek (85).

Ob takih vrlinah kar izginejo nekatere netočnosti. Tako bi Dorino pač rajši imenoval spletično (suivante) kakor strežnico. Tudi izraz *srborit* slabo podaja *bourru fieffé* v izvirniku. V originalu: *qui d'un siège pliant vous feront honorer*, Župančič prevaja: pred vami na kolena pada, novice zanimive vam razklada (33). Dobesedno: počastili vas bodo s sklopnim sedežem (tega so takrat dajali samo manj uglednim gostom!). Najbrž gre tu za kako varianto. — Fagotina prevaja Župančič s Pavliho; v resnici je bilo tako ime opici, ki jo je v Molièrovih časih sprevaljal po Parizu sloviti lutkar Brioché.

Smisel ni točno zadet v naslednjih primerih:

s'il le faut écouter et croire à ses maximes,
on ne peut faire rien qu'on ne fasse des crimes.

kdor veroval bi nauke take vrste,
bi mislil, da za vsako je zločinec (9)

il faisait des soupirs, de grands élancements
goreče vzdihal kot iz svetih sanj (18)

il s'impute à péché la moindre bagatelle (t. j. sebi šteje v greh!)
ob slednji se malenkosti spotika (18)

Naj povzamem: brati Tartuffa v Župančičevem prevodu je prav takšen užitek kakor brati ga v originalu. Prevod toplo priporočam posebno srednješolcem, a beró naj ga ob izvirniku, zakaj tako bosta pridobila izvirnik kakor prevod.
Dr. A. Bajec

Emile Zola: **Germinal**. Roman. 1933. Tiskovna zadruga v Ljubljani. Poslovenil Alfonz Gšpan. (Mojstri in sodobniki 7.) Strani 617.

»Germinal« se je v petdesetih letih, odkar je nastal, dobro uležal in prišel že davno med tako imenovane »svetovne« romane. Zató mu gre po pravici mesto med »mojstri in sodobniki«, v zbirki Tiskovne zadruge, ki je to pot v Gšpanovem prevodu, opremljenem z resno studijo domačega romanista Fr. Sturma kot uvodom, dala Slovencem sploh prvega Zolaja s književno ambicijo, dočim smo ga doslej prejemali le kot tržno zabavno ali propagandno blago. V tem oziru pomeni »Germinal« prijetno novost v naši knjigi, tem bolj, ker spada roman zares med mojstrska dela Zolajeva in francoskega naturalizma sploh. Pa je tudi aktualno berilo spričo svoje socialne vsebine, privlačno od včeraj v danes in dogledno še za dolgo naprej. Prevajalec se je vidno trudil ob avtentičnem besedilu in s pripomočki. Dal je kolikor toliko skrben književni prevod v razmeroma dobri slovenščini brez vonja. Komaj nekajkrat namreč je poizkusil presaditi francosko argot-jstvo v našo besedo. Tudi tehnični izrazi so mu delali preglavico (vzdrževalna partija, odvozač, hunt, blok i. p.). Takoj na prvih mestih sem našel nekaj stavkov, ki mi niso dovolj jasni. (Tedad je mož spoznal rudnik. Spet ga je bilo sram: le čemu? Saj vendar tu ne bo dobil dela. Str. 26; Razložil si je vse to do izpuščanja pare str. 28; Pod nasipom je vse utihnilo; nič več niso delavci pretresali kobil z neprestanim drdranjem str. 31.) Simbolno nakazano le en zgled, kakó bi bilo prav slovenski! »Sunki vetra so postajali zmerom besnejši« (str. 30) za: »Veter je suval zmerom huje«.
Dr. I. P.

E. Spektorski j: **Zgodovina socialne filozofije**. Zvezek 1. in 2. Izdala Slovenska matica v Ljubljani.

Slovenci smo piscu tega dela kakor založnici lahko hvaležni. Prof. E. Spektorski j, po rodu Rus, ki že nekaj let predava na naši univerzi, nam je v dveh zvezkih poklonil bogat in izčrpen pregled socialne filozofije v preteklosti. Ruski rokopis je prevel na slovenščino Jos. Vidmar.

Vsebina knjige so — kakor pravi v kratkem predgovoru pisec sam — izkušnje predavanj na petih univerzah. Njen namen je: »pokazati vznik in razvoj evropske socialne filozofije in s pomočjo genetične metode bralcu pomagati razbirati vprašanja, ki vznemirjajo sedanjost«. Knjiga je v naši znanstveni knjižnici lepo izpolnila vrzel po takem pregledu in bo marsikomu razširila in poglobila duševno obzorje ter mu razjasnila poglede na to in ono kulturno smer v dosedanjem zgodovinskem razvoju. V prikazo-